

Mètodes qualitatius de recerca social

2015/2016

Codi: 101147

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Joan Miquel Verd Pericàs

Correu electrònic: JoanMiquel.Verd@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Oriol Barranco Font

Prerequisits

Es recomana haver superat els crèdits corresponents a l'assignatura de 1er Metodologia i Disseny d'Investigació

Objectius

Es tracta d'una assignatura que es planteja com a continuació de la de Metodologia i Disseny d'Investigació del primer any de grau. Igual que a Metodologia i Disseny, l'interès primordial de la matèria és el de dotar als alumnes dels fonaments teòrics i dels instruments tècnics per dur a terme la vessant aplicada del que ha de ser al seu ofici.

L'objectiu fonamental és oferir a l'alumnat la informació i el desenvolupament de les habilitats per l'aplicació de tècniques qualitatives en la fase de la contrastació empírica de la recerca. El curs es centrarà especialment en els mètodes i tècniques qualitatives de recollida de les informacions: Tècniques d'interlocució, i tècniques vinculades a l'ús de documents.

El fet de tractar de manera exclusiva, les tècniques de recollida d'informació qualitativa és a efectes solament pedagògics. Cal mantenir la idea que no es pertinent entendre la investigació sociològica en termes de la dicotomia quantitatiu/qualitatiu.

Competències

- Aplicar els principals mètodes i tècniques quantitatius i qualitatius de recerca social en un tema concret.
- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dissenyar un projecte de recerca social definint un marc teòric exhaustiu amb uns conceptes clars, formulant hipòtesis coherents i significatives, escollint les tècniques de recerca apropiades per als conceptes adoptats i analitzant els resultats empírics obtinguts amb aquestes tècniques.

- Enumerar la metodologia i les tècniques de recerca sobre les quals recolzen les principals hipòtesis sobre les relacions socials, les posicions i les pràctiques dels individus en l'estructura social i els canvis socials.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Treballar en equip i en xarxa en situacions diverses

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
3. Definir conceptes d'anàlisi.
4. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
5. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
6. Elaborar un guió d'entrevista o d'un grup de discussió.
7. Elaborar un instrument d'anàlisi significativa per a aquesta hipòtesi.
8. Elaborar un pla d'observació.
9. Esmentar els principals conceptes de la sociologia.
10. Explicar la base metodològica d'aquests mètodes i tècniques quantitatius i qualitatius.
11. Formular una hipòtesi amb aquests conceptes.
12. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
13. Identificar els principals mètodes i tècniques quantitatius i qualitatius.
14. Indicar-ne les dimensions, els possibles indicadors quantitatius i l'evidència qualitativa rellevant per observar-los empíricament.
15. Obtenir conclusions a partir de la informació recollida amb aquest instrument.
16. Relacionar-los amb els diferents enfocaments de la sociologia.
17. Treballar en equip i en xarxa en situacions diverses

Continguts

Tema 1. Introducció. Orientacions generals de les tècniques qualitatives

1. Perspectives històriques sobre la gènesi i desenvolupament de la investigació qualitativa.
2. Paradigmes i perspectives en la investigació qualitativa.
3. El debat qualitatiu/quantitatiu. Cap a la complementarietat de perspectives.
4. Els mètodes i tècniques d'obtenció d'informació i d'anàlisi: visió panoràmica.

Tema 2. Investigar amb tècniques qualitatives

1. Objectius de la recerca i recursos disponibles
2. Les fases en la recerca qualitativa
3. De la construcció de l'objecte d'estudi a la planificació de les estratègies de contrastació empírica. El disseny en la recerca qualitativa
4. La selecció de les unitats d'observació: el camp d'anàlisi i la mostra.

Tema 3. Tècniques de conversació, narració (I): L'entrevista

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus d'entrevistes

2. El procés de l'entrevista: Selecció d'informadors, apropament, la guia, les relacions, el recull de la informació...

3. Avantatges i limitacions de les entrevistes

Tema 4. Tècniques de conversació, narració (II): Els grups de discussió

1. Clarificació conceptual i terminològica

2. Aspectes del disseny, camp i realització dels grups

3. Avantatges i limitacions dels grups de discussió.

Tema 5. Tècniques de conversació, narració (III): Metodologia biogràfica

1. Clarificació conceptual i terminològica: Tipus de tècniques biogràfiques

2. La pràctica i la valoració de la metodologia biogràfica

3. Disseny, camp d'anàlisi i presentació dels materials biogràfics

4. Avantatges i limitacions de la metodologia biogràfica

Tema 6. La investigació documental

1. Definició de materials documentals

2. Aspectes de disseny en la recerca documental

3. L'ús de material documental: avantatges i limitacions

Metodologia

Donat que es tracta que l'alumnat aprengui a fer servir i practiqui les tècniques qualitatives d'obtenció d'informació, la metodologia docent i les activitats formatives de l'assignatura el situen en el centre del procés d'ensenyament-aprenentatge. Així, la metodologia docent combinarà: sessions expositives, pràctiques a l'aula que permetin aplicar els conceptes adquirits i tècniques explicades, tutories de seguiment i treball autònom.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes Magistral	40	1,6	3, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 16
Pràctiques a l'aula	12	0,48	1, 2, 3, 4, 6, 8, 11, 12, 17
Tipus: Supervisades			
Tutories grupals programades	15	0,6	3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 14
Tipus: Autònomes			
Estudi i comprensió dels coneixements	20	0,8	2, 5, 9, 13, 16

Lectures dels Textos	23	0,92	5, 9, 10, 13, 14, 16
Preparació individual de les proves escrites	15	0,6	13, 14, 16
Treball en grup	25	1	3, 6, 8, 11, 12, 15, 17

Avaluació

Se superarà l'assignatura si la nota final de les diferents activitats d'avaluació assoleix com a mínim un 5. Tant la prova escrita individual com el projecte d'investigació han de tenir una nota mínima de 4 per tal de poder fer mitjana i superar el conjunt de l'assignatura.

Aquells estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i no superin l'avaluació grupal, podran reformular aquelles parts del projecte d'investigació no superades durant el període d'avaluació de compensació. L'avaluació individual, si no se supera, no es podrà recuperar.

A l'acta d'avaluació tan sols tindran la qualificació de "no presentades" aquelles persones que no hagin fet les activitats d'avaluació corresponents al 50% de la nota.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència durant el curs a les pràctiques programades a l'aula	15%	0	0	1, 3, 6, 8, 11, 14
Prova escrita que avaluarà l'adquisició de conceptes i instruments bàsics transmesos en l'assignatura	35%	0	0	3, 5, 9, 10, 13, 16
Treball de recerca en grup	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 17

Bibliografia

ALONSO, Luis Enrique (1994) «Sujeto y discurso: el lugar de la entrevista abierta en las prácticas de la sociología cualitativa». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez. Madrid: Síntesis. P. 225-240.

ALONSO, Luis Enrique (1996) "El grupo de discusión en su práctica: memoria social, intertextualidad y acción comunicativa cualitativa". *Revista Internacional de Sociología*, 13: 5-36.

ALONSO, Luis Enrique (1998) *La mirada cualitativa en sociología. Una aproximación interpretativa*. Madrid: Fundamentos.

ALVIRA MARTIN, Francisco (1983) «Perspectiva cualitativa-perspectiva cuantitativa en la metodología sociológica». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 22. P. 53-75.

BALAN, J. et al. (Eds.) (1974) *Las historias de vida en las ciencias sociales*. Buenos Aires: Nueva Visión.

BERTAUX, Daniel (2005) *Los relatos de vida. Perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

BLANCHET, A. (1989) "Entrevistar", a A. Blanchet, R. Ghiglione, J. Massonat i A. Trognon (eds.): *Técnicas de investigación en Ciencias Sociales*. Madrid: Narcea.

BORRÀS V.; LÓPEZ P.; LOZARES C. (1999) "La articulación entre lo cuantitativo y lo cualitativo: de las grandes encuestas a la recogida de datos intensiva". *Qüestió*, 23 (3): 525-541.

- BOURDIEU, P. (2003) El oficio de científico. Ciencia de la ciencia y reflexividad. Barcelona: Anagrama.
- BOURDIEU, P.; CHAMBOREDON, J.; PASSERON, J. (1989) *El oficio del sociólogo*. Madrid, Siglo XXI
- BREWER, J.; HUNTER, A. (2006). *Foundations of Multimethod Research: Synthesizing Styles* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- CALLEJO, Javier (2001). *El grupo de discusión: Introducción a una práctica de investigación*. Madrid: Ariel.
- CRESWELL, J. W. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage.
- DELGADO, J.M.; GUTIERREZ, J. (Eds.) (1994). *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Síntesis.
- FLICK, Uwe (2004) *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Morata. (Ed. original 1998)
- GLASER, B. G.; STRAUSS, A. L. 1967. *The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research*. Nueva York: Aldine.
- GUTIÉRREZ BRITO, J. (2008) *Dinámica del grupo de discusión*. Madrid: CIS.
- IBAÑEZ, Jesús (1986) *Más allá de la sociología. El grupo de discusión: técnica y crítica*. Madrid: Siglo XXI. (2ª edición).
- IBAÑEZ, Jesús (1994). *El regreso del sujeto. La investigación social de segundo orden*. Madrid: Siglo XXI.
- KRUEGER, Richard A. (1991). *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide.
- MORSE, J. M. (2005) *Asuntos críticos en los métodos de investigación cualitativa*. Alicante: Universidad de Alicante
- MUCHIELLI, Alex (2001) *Diccionario de métodos cualitativos en ciencias humanas y sociales*. Madrid: Síntesis.
- ORTI, Alfonso (1989). «La apertura y el enfoque cualitativo o estructural: la entrevista abierta semidirectiva y la discusión de grupo». A: *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*, editado por M. García Ferrando; J. Ibañez y F. Alvira. Madrid: Alianza. P. 171-203.
- PENEFF, Jean (1990) *La méthode biographique*. Paris: Armand Colin.
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José (1992). *Método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- QUIVY, R.; VAN CAMPENHOUDT, L. (1992). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Paris: Limusa.
- RODRIGUEZ GOMEZ, G.; GIL FLORES, J.; GARCIA JIMENEZ, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona (Málaga): Ediciones Aljibe.
- RUIZ OLABUENAGA, José Ignacio (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- SANTAMARINA, C.; MARINAS, J.M. (1994). «Historias de vida e historia oral». En: *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales*, editado por J.M. Delgado y J. Gutiérrez». Madrid: Síntesis. P. 257-285.
- STRAUSS, A; CORBIN, J. (2003). *Bases de la Investigación cualitativa*. Medellín: Universidad de Antioquía.
- THOMAS, William I.; ZNANIECKI, Florian (2004) *El campesino polaco en Europa y en América*. Madrid: CIS.

TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. (1992). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación. La búsqueda de significados*. Barcelona: Paidós.

TRINIDAD, A.; CARRERO, V.; SORIANO, R. M. (2006) *Teoría fundamentada "Grounded Theory". La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional*. Madrid: CIS.

VERD, J. M.; LÓPEZ, P. (2008)"La eficiencia teórica y metodológica de los diseños multimétodo". *Empiria, Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 16: 13-42.

VALLES, Miguel S. (1997) *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.

VALLES, Miguel S. (2002) *Entrevistas cualitativas*. Madrid:CIS.

YIN, R.K. (1994) [1984] *Case Study Research. Design and Methods*. Thousand Oaks, California: Sage.